

Christ

THE MYSTERY OF GOD

**God's Message of
Forgiveness & Reconciliation**

Randolph Dunn

Kristo - Gima ling'ling' mar Nyasaye

<Zepa> Ndiko Randolph Dunn

Sura mar 1.

Odiechieng' mogik mar chuech kaka ondik e Chakruok 1:26-27 en "Eka Nyasaye nowacho niya, 'Walos dhano e tipo marwa, e tipo marwa, kendo mondo oloch kuom rech mag nam kod winy mag kor polo, kuom le, kuom piny duto, kod kuom gik moko duto ma wuotho e piny.' Omiyo, Nyasaye nochueyo dhano e tipo mare owuon, e tipo mar Nyasaye nochueyogi dichuo kod dhako."

Paro mar Jandiko: Chuechni ne opogore gi chuechne mamoko duto kaka dhano ne ochwe e kit Nyasaye, e tipo mare. Ng'ato ok en kopi mar Nyasaye chuth. Ng'ato ne ochwe gi ring'o kod remo to Nyasaye en roho. Tiekoo Paro.

Nyasaye noketo Adam gi Hawa e kind gik mamoko ma ne ochweyo mondo gitel kendo gibed gi teko kuomgi. Ne onyiso Adam ni otim tich kendo oritgi. "To Ruoth Nyasaye nomiyo dhano chik ni, 'Inyalo chamo olemo mar yien moro amora mantie e podho, to kik icham olemo mar yien mar ng'eyo ber kod marach, nikech ka ichamo, ibiro tho gadier.'" (Chakruok 2:16-17).

Wacho qwachi: Nyasaye nomiyo dhano nyalo mar yiero.

Jachien ne okawo kido mar thuol mondo otem Hawa. "Kane dhako oneno ni olembe mag yienno ne ber chiemo kendo ne nyalo moro wang', kendo ne dwarore mondo oyud rieko, noting'o moko kendo ne ochamo, kendo ne omiyo chwore ma ne ni kode, kendo ne ochamo." (Chakruok 3:6).

Ng'atno nowinjo miriambo mar Satan ka oyiero gombo molooyo winjo wach e yo ma kamano noweyo bedo ng'at makare kendo ne oketho winjruok machiegni ma ne en-go gi Nyasaye, jachuech mare.

To bedo ma ok winj wach niggi gik ma biro timore kendo, e weche moko, richo nyalo bedo ni ok yudre nyaka e bura ma ng'ato ochung'ne Nyasaye. E wechegi, gik ma ne otimore ne gin mapiyo. Ne ogolgi oko mar paradiso kendo ne gidhi e piny ma ne opong' gi tich matek kod lit. Nyasaye nowacho ne thuol ni, "Nikech itimo kamano, in gi kuong'ruok molooyo le duto kod le duto mag bungu! Ibiro ng'anjo e ich kendo ibiro chamo buru kuom ndalo duto mag ngimani.

To Nyasaye ne niggi chenro mar duoko dhano e chal ma ne en-go chon kendo ne en gi winjruok kode.

Wacho qwachi: Kuom richono, Adam gi Hawa duto ne opogore gi Nyasaye kendo ne gidwaro bedo kanyakla kode kendo. Gik ma ne ginyalo timo mondo giyud winjruokno ne dhi dwaro ni

gichiw chiwruok ma ongee akwede nikech richogi mar kwedo wach. Nenore ni chiwruok malong'ono en ranyisi mar Nyasaye ma ne odoko dhano mondo obed chiwruok mar chulo richogi kod richo mamoko duto mabiro.

Noa “*Kuom yie, Noa, ka ne ochiw wach kuom gik ma pok oneno, ne ogero yie e luoro maler mondo ores jooode, kendo kuom yie mare, nomiyo piny bura, kendo nobedo jaloch mar tim makare ma biro kuom yie.*” (Jo-Hibrania 11:7).

Nyasaye nonyiso Noa gima onego otim mondo ores joma kare mondo kik githo e pi ma ne dhi pong'o piny. Onge kiawa ni chikego ne nenore ni ok gin ma pile to ne gin chike maler ahinya. Nyalo bedo ni Noa ne penjore kata kaka yie ma ne olosi mana gi kit yien achiel ma ne bor, malach kendo mabor ahinya ma ne nigi dirisa kod dhoot achiel kende ne nyalo reso en kaachiel gi jooode. Kata kamano, nochako gero mapiyo bang'e ka onyiso jomoko gik ma ne dhi timore nikech ngimagi mar ng'anjo kendo mar richo. Bang' ka osetieko loso meli, Noa kod jooode ne odonjo e meli kendo Nyasaye nomiyo le ma ne yueyo yamo odonjo e meli. Bang' ka Nyasaye oseum dhoot, ne oyawo pi ma ng'we ng'ar kod dirisa mag polo mondo opong' piny. Bang' ndalo kod dweche, pi ne dok piny. Bang'e, Noa, jooode, kod le ne owuok e meli.

Mapiyo piyo, Noa ne ogero misango, ne ochiwo misango, kendo nolamo Nyasaye.

Paro mar Jandiko: E sula auchiel kende mag bug mokwongo mar Muma waseneno gik moko adek ma ne otimore ma ji ne ok winjo chike mag Nyasaye, ka giketogi e kar gombogi giwegi; achiel ne ok winj nikech ne moro wang' kendo ne en gima onego ogombo mondo omi gibed jo riekko, achiel ne ok winj kuom chiwo misango, tim mar lamo, ma ne ok mor ne Nyasaye kendo grup achiel ne ok winj kaka paro kod gombo mar pachgi ne richo kinde duto. Nyasaye ne ok mor e weche duto, kendo ne ong'ado bura kuom timbegi kaluwore gi rang'iny mare, kaluwore gi Wachne. Nyasaye makare, ma ne ochwegi, noketo gik ma ne dhi timore bang'e ma ne oneno ni owinjore gi timgi. Tieko Paro.

Penjo

1. Be richo timore ka ng'ato oyie gi gombogi ma okbeyo?
Adier ___ Miriambo ___
2. Wach ma Nyasaye nowacho ne Kain ni “ka itimo gima kare” ok omi ng'ato obed gi kiawa ni Kain nong'eyo kit misango (ma) ma Nyasaye dwaro ni ochiw.
Adier ___ Miriambo ___
3. Yie ma Noa ne nigo kuom Nyasaye ne onenore kuom gik ma ne otimo.
Adier ___ Miriambo ___

4. Nyasaye ne oyiene ji ma ok orit ng'eyo mare mondo .
 - a. ___ Be kod paro marach
 - b. ___ Bed gi pong' mar richo .
 - c. ___ Bed joma ng'ado bura, ma ok ng'won, kendo ma nigi nyadhi
 - d. ___ Bed ng'at ma onge yie, ma onge chuny, kendo ma onge ng'uono .
 - e. ___ Gik moko duto ma owach malo

5. Ji duto ma ne odak e kinde Noa notimo yiero mar dhi nyime gi ngima marach.
Adier ___ Miriambo ___

Sura mar 2.

Singo mar Nyasaye.

Tera ne en wuon Abram. Bang' ka Ibrahim osebedo ng'at maduong', Nyasaye nosing'o Abram. "Ruoth Nyasaye ne osewacho ne Abram niya, 'Wek piny mari, jogi, kod ot wuoru, kendo idhi e piny ma abiro nyisi. Abiro miyo ibed oganda maduong' kendo abiro gwedhi, abiro miyo nyingi bedo maduong', kendo ibiro bedo gueth. 12:1-3) Nyasaye noloko nying Abram obedo Ibrahim ka ne oketo singruok mare kode. Omiyo, Ibrahim noweyo ode kendo nodhi Kanaan.

Paro mar Jandiko: "Kuom yie, nolosu ot mare e piny mane osingone kaka wendo e piny mawendo, nodak e hema, mana kaka Isaka kod Jakobo, ma ne gin jo-loch mag singnono, nikech ne ogeno taon ma nigi mise, ma Nyasaye en jalos kendo jagere." (Jo-Hibrania 11:9-10)
Owinjore obed maler ni sing'ol ma ne Nyasaye osingo ne Ibrahim ne en ne dhano duto kar ne oganda achiel nikech ne dhi kawo higni mokalo 400 kapok Israel obedo oganda ..**Tieko Paro.**

Bang'e, ka Isaka ne osedongo, Nyasaye nomiyo Ibrahim chik ni mondo ogol Isaka kaka misango mar wang'o. Mae ne en tem mar yie mar Ibrahim. Ibrahim ne oparo ni nikech Nyasaye nomiye Isaka e kinde ma ne ok nyalre e ringruok ne en gi Sara mondo giyud wuoyi to mano nyalo chiero Isaka kowuok e tho mondo ochop sing'o mare.

Ang'o ma en gima duong' ahinya e winjuok ma ne ni e kind Nyasaye gi Ibrahim? Mokwongo kendo ma duong' moloyo, Nyasaye dwaro ni wabed gi winjo gi adier. Kokalo kuom yie mar Ibrahim, singruok mar Nyasaye mar chiwo yo ma dhano nyalo yudogo winjuok kode ne ochako, ma en ranyisi mar wach ma ok ong'ere mar Nyasaye. Ne ok bi fwenyre nyaka bang' higni mang'eny ka Yesu ma ja Nazaret, kokalo kuom bedo gi yie mowinjore chuth, ne dhi chiwore owuon kaka misango mar chulo richo mag dhano. En kokalo kuom Isaka, wuod singruok, to ok Ishmael wuode mokwongo, ma singruokno ne dhi dhi nyime kaka Yesu ne en nyathi Isaka kokalo kuom Daudi.

Ne en singruok mar Nyasaye ni kokalo kuom Ibrahim, oganda duto mag piny ne dhi yudo gueth. Kuom mano, onge yo ma dhano nyalo yudogo winjuok. En singruok kendo wach mar paro, yie, kod winjo Yesu, Kristo, Wachne, Wach mar Rieko. Ok onego obed gima kelo mijing' o ahinya ni Nyasaye gwedho joma oyie kendo ma winjo wach kendo golo mwandu kuom joma ok winjo wach ma ng'anjo.

Nikech pek ma ne nitie e kind jokwath mag Ibrahim kod Lot ma ne en wuode, Ibrahim ne oyiene Lot mondo oyier pinyne kendo Ibrahim ne dhi kawo piny machielo. Lot noyiero kama ber ma ne ni machiegni gi taon mar Sodom. "To Ruoth Nyasaye nowacho niya, 'Nikech ywak mar Sodom kod Gomora duong' ahinya, kendo nikech richogi pek ahinya, abiro dhi piny sani mondo ane ka be gitimo chuth kaka ywak mar Sodom ma osechopo ira, to ka ok kamano, to abiro ng'eyo.'" (Chakruok 18:20-21).

Kapok Nyasaye ooro malaike mondo oketh Sodom, ne onyiso Ibrahim chenro mare ma ne olemo Nyasaye mondo ores Sodom nikech ji makare ma ne odak kuno. Kata kamano, ne gin mana matin ahinya. Omiyo, malaike mag Nyasaye ma ne nigiki kido mar dhano ne oneno e odhiambo ka gidonjo e taon mar Sodom. Ka Lot nene oneno welo mobiro, nosingo ni gidonj e ode e bwo rito mare.

Nyasaye noluongo Ibrahim ka ne odak e taon mar Ur mar Jo-Kaldea mondo odhi e piny mabor. Ne onge kama ne nyalo luongo ni ot; mana singruok ni chieng' moro nyithinde ne dhi bedo gi ot. Nyithind Ibrahim ne dhi bedo misumbni mag Jo-Misri bang'e. Nyasaye nogonyo Nyithind Israel kuom ng'anjo kokalo kuom Musa mondo gidhi e piny ma ne giyudoe pokgi, piny ma ne Ibrahim owuothoe.

Odhiambo ma Nyithind Israel ne dhigo e piny maborno, Misri, ne ochako gi tim mar luoro ma yawuowi mag Jakobo ne otimo ne owadgi matin, Josef, ka ne giuso ne grup mar Jo-Ishmael, ma ne gin nyithind Ibrahim ma ne en nyithind Ibrahim ma wuoyi ma wuoyi. Ne gius kaka jatich ma ji duto tiyogo kendo bang'e ne giwuondo Jakobo mondo oyie ni Josef nene onege gi le mar bungu. Josef nodong' motegno ne Nyasaye kendo Nyasaye notiyo kode e chenro mare mar chweyo oganda motegno kowuok kuom nyithind Ibrahim. Ogandano ne dhi bedo bang' bedo misumbni kuom higni mang'eny e piny ma ne lamo nyiseche ma dhano oloso kar lamo Nyasaye Maduong' Mogik.

Paro mar Jandiko: Bende ji ma wacho ni gin oganda Nyasaye oyiene mondo oti kodgi kaka Josef notimo? Tieko Paro.

Bang' higni madirom mia ang'wen e piny Misri, Musa ne onyuol. Farao nomiyo chik ni mondo oneg nyithindo duto ma Jo-Hibrania. "Kuum yie, jonyuol Musa ne oumo kuom dweche adek bang' nyuolne, nikech ne gineno ni ok en nyathi ma ng'ato nyalo ng'iyogo, kendo ne ok giluur chik mar ruoth." (Jo-Hibrania 11:23).

Musa ne oyudre gi nyar Farao ma ne nigi ng'uono kuome. Nyamin Musa noluongo min mare kendo "nyar Farao nowachone ni, 'Kaw nyathini kendo imiye, kendo abiro chuli.' Omiyo, dhako noting'o nyathino kendo nomiyo nyathino dongo, ne otere ir nyar Farao, kendo ne omiye nying' ni Musa, kowacho ni, 'Ne agoye oko mar pi.'" (Wuok 2:9-10).

E kinde ma ne owinjore, min Musa notero Musa ir nyar Farao. "Musa ne opuonjore e rieke duto mag Jo-Misri kendo ne en gi teko e wach kod tim. Ka Musa ne ochopo higni piero ang'wen, ne oyiero dhi limo Jo-Israel wetene. Ne oneno ka ng'at moro ma Ja-Misri timo ne jo-Israel marach, omiyo nodhi geng'e kendo nodwokone ng'wono kuom nego Ja-Misrino. ok." (Tich Joote 7:22-25).

"Kuom yie, Musa, ka ne osedongo, ne ok oyie mondo ong'ere ni en wuod nyar Farao, ne oyiero mondo otimne marach kaachiel gi oganda Nyasaye moloyo bedo gi mor mar richo kuom thuolo matin. Misri, ka ok oluor mirima mar ruoth, nosiko ka oneno Ng'at ma ok nenre."(Jo-Hibrania 11:24-27).

Paro mar Jandiko:Bang' puonjore e yore duto mag Jo-Misri kuom higni piero ang'wen, Nyasaye nopuonjo Musa kuom higni piero ang'wen mamoko kaka jarit le kapok oluonge mondo otel nyithind Ibrahim kowuok e bwo ng'uono mar bedo misumbni nyaka e piny ma ne osingo chon ahinya ne Ibrahim, Isaka, kod Jakobo. Tieko Paro.

Nikech jogo ma ne en misumbni chon ne ok nigi yie kendo ne ok winjo wach, ne okawo higni piero ang'wen kapok gibedo moikore mar winjo wach kendo dware pinygi ma ne osingo. Kata obedo ni pinyini ne omigi kuom ng'uono mar Nyasaye ne nyaka giked gi wasiki mag Nyasaye mondo gibed e iye.

Paro mar Jandiko:E kindegi dhano ni e bwo twech mar richo. Kuom ng'uono mar Nyasaye (mich mar Wuode) wanyalo bedo thuolo kuom twech mar richo kuom remb Kristo. Odware ni wadhi nyime gi winjo kod bedo jo adier mondo wachop e Polo, piny ma ne osingowa, ka kinde duto wakedo gi wasiki mag Nyasaye. Tieko Paro.

Paro mar Jandiko:"Ne aparo" nyalo kelo pek mang'eny. Kar yie mondo Nyasaye otel yorewa. Tieko Paro.

Musa, nikech luoro ma ne owuok kuom tim ma ne otimo ma ok opar, nowuok kuom Farao, kendo nodhi e piny Midian. Ne odwoko piny kaka jakwath kuom higni piero ang'wen, bang'e Nyasaye ne oikre mondo ogol nyithind Ibrahim, Isak, kod Jakobo kuom ng'anjo mar ringruok, ma en ranyisi mar ng'anjo marwa mar richo. Nyasaye ne omiyo Farao kod Jo-Misri thuolo apar mar yiero winjo wach moloyo ketho. Ne nenore ni Farao ong'eyo teko mar Nyasaye to kinde ka thuolo ma ne okalo, ne yotne mondo odagi. Bang' tho mar wuode ma wuoyi, nowacho ne Jo-Israel ni gidhi. Kata kamano, noloko parone kendo noluwogi mondo odwokogi e misumbni.

Ne en e Nam Makwar, ma ne nyaka Jo-Israel oyier winjo Nyasaye kata dok e misumbni. Bende, ne en kuno ma ne oikie Farao kod jolweny mage e pi nam. Oganda manyien, ma ne ogol oko mar ng'anjo, ne owuok e bath nam machielo.

Paro mar Jandiko:E Nam Makwar, Farao ne paro ni onyalo tero jolweny mage e nam kaka Musa notimo. Mano bende chalo gi wuok marwa kuom richo. E musalaba mar Kristo, nyaka wabed gi paro ka wadwaro rito ruodhwa ma nigi richo e pi mar batiso mondo wachung' kaka chuech manyien. Paulo nowacho e Jo-Rumi 6:3-7 "Kata ok ung'eyo ni wan duto ma ne wabatiso e tho mare? Omiyo, ne oyike kanyachiel kode kuom batiso e tho, mondo, kaka Kristo ne ochier kuom joma otho kokalo kuom duong' mar Wuonwa, wan bende wabed gi ngima manyien kuome. e chier mare. Tieko Paro.

Jo-Israel ne ok odonjo e piny Kanaan, piny ma ne osingogi, mapiyo nikech yiegi ne tin. Ne ok gidew ripot mar Joshua kod Kaleb ma ne ogeno Nyasaye. Kuom mano, Jo-Israel ne wuotho e gwenge mag gwenge, machiegni gi pinygi ma ne osingo, kuom higni piero ang'wen, ma ok gidonjo e piny ma ne osingo. Ne ok en nyaka bang' ka chwo duto ma ne okadho higni piero ariyo osetho (mak mana Joshua kod Kaleb) ma ne gibiro yienegi donjo e piny ma ne osingo. Nyasaye ne ogeng'o Musa mondo kik odonj kata otel Israel e piny Kanaan. Mopogore, ne en Joshua, ma ne en jakony Musa motegno ma ne oyier mondo otelnegi. Bang' ka ne giketo yie kuom Nyasaye kendo winjo wachne, ne oyienegi donjo e Pinygi ma ne osingo.

Paro mar Jandiko:Ka wawuotho kae e piny, nyaka bende wabed jowinjo Nyasaye gi adier mondo wabed gi winjuok kendo wabed gi nyalo mar donjo e Piny marwa mar Singo mar Polo. En ji adi ma ne chalo gi Farao ma ne paro ni ginyalo dhi nyime gi wuodhgi ka onge Nyasaye? Tieko Paro.

Nyasaye notimo hono mang'eny mag gueth kuom Jo-Israel, ma ne en ng'at ma ne ong'ere ahinya, ma ne otelo gana gi gana mag misumbni nyaka e piny ma ne osingo ne Ibrahim higni mokalo.

Bang' dweche adek bang' wuok Misri kendo bang' higni madirom mia ang'wen bang' singo ma ne Nyasaye osingo ne Ibrahim, Jo-Israel noloso kambi e Sinai. Kae Nyasaye ne onenore kendo ne omiyo Musa chike mage. "Ruoth Nyasaye nowacho ne Musa niya, 'Bi ira e got, ibed kae, kendo abiro miyi kidi madongo ma nigi chik kod chike ma andiko mondo gipuonjgi.'" (Wuok 24:12). Waluongogi ni Chike Apar kendo gin chike ma yudore piny kae.

- *"Ok onego ibed gi nyiseche mamoko e nyima.*
- *"Kik ilosi tipo ma chal gi gimoro amora ma ni e polo ma malo, kata e piny piny, kata e pi ma piny, ok ibi rwakruok e nyimgi kata lamogi, nikech an, Ruoth Nyasaye Nyasaye mari, an Nyasaye ma nigi ich wang', ma amiyo nyithindgi kum nikech richo mag wuon gi nyaka e anyuola mar adek kod mar ang'wen mag jogo ma ohero hera kendo iluw chikena.:*

- *“Kik iti gi nying Ruoth Nyasaye Nyasaye mari marach, nikech Ruoth Nyasaye ok bi ng’ado bura kuom ng’ato ang’ata ma tiyo gi nyinge marach.*
- *“Par odiechieng’ Sabato kuom keto obed maler. Odiechienge auchiel ibiro tiyo kendo itim tijeni duto, to odiechieng’ mar abiriyo en Sabato ne Ruoth Nyasaye Nyasaye mari, ok ibi timo tich moro amora e odiechieng’no, kata in, kata nyathini ma wuoyi kata ma nyako, kata jatichni ma chwo kata ma nyako, kata le magi, kata joma ok gin jodak e ot mari. kendo piny, nam kod gik moko duto mantie e iye, to ne oyueyo e odiechieng’ mar abiriyo, omiyo, Ruoth Nyasaye nogwedho odiechieng’ Sabato kendo nomiyo obedo maler.*
- *“Mi wuon gi min luor, mondo ibed gi ngima malach e piny ma Ruoth Nyasaye Nyasaye mari miyoi.*
- *“Kik onego ng’ato.*
- *“Kik itim akwede.*
- *“Kik ubed gi kuo.*
- *“Kik imi ng’ato neno mar miriambo kuom nyawadu.*
- *“Kik igombo ot mar nyawadu, kik ibed gi gombo kuom chiege, kata jatichne ma chwo kata ma nyako, kata dhiang’ne, kata punda mare, kata gimoro amora ma en mar nyawadu.” (Wuok 20:3-17).*

Paro mar Jandiko:kuom “Singruok”:

Som chikego kendo kendo ing’e ni gin chike, chike, chike, gik ma onego itim, kod gik ma ok onego itim. Be ne iyudo wach moro amora ma nyiso ni ng’ato oweyo ne ng’ato richo kata ni en gi yie? OOOO! Chikno ne otim mondo okel dhano ir Kristo kendo omigi ong’e richo. Ne onego oket singruok manyien ma weyo ne ji richo kar singruokno.

To Nyasaye ne oyudo ketho kuom ogandano kendo nowacho niya: “Kinde biro, Ruoth Nyasaye owacho, ma abiro timo singruok manyien gi jood Israel kod jood Juda. singruok ma abiro timo gi jood Israel bang’ kindeno, Ruoth Nyasaye wacho ni abiro keto chike maga e pachgi kendo abiro ndikogi e chunyi, kendo ok gibi bedo ogandana kendo, ka giwacho ni, ‘Ng’eyi Ruoth Nyasaye, ok gibi paro richo maggi kendo’.” “Ka oluongo singruokni ni ‘manyien,’ osemiyo singruok mokwongo obedo ma ok ti; kendo gik ma oseti kendo ma oseti biro lal mapiyo.” (Jo-Hibrania 8:8-13).

Ka Yesu nobiro, olando wach mar loko chuny, wach mar ng’uono mar Nyasaye kod yie, hera, kod winjruok. Tichne ne en “timo dwaro mar Jal mane oora kendo chopo giko mar tije.” (Johana 4:34).

Yesu noyawo yo mar yudo weche mag richo kuom chiwo ngimane gi chuny mare kaka chiwo achiel kende mar ng'uono mar richo WA, ne ji duto ma oyie kuome kendo ma “ne winjo gi chunygi duto puonj ma ne omiye.” (Jo-Rumi 6:17).

“To Ndiko wacho ni piny duto en jela mar richo, mondo gik ma ne osingo, ma ne omiye kuom yie kuom Yesu Kristo, omi jogo ma oyie. Kapok yie ma kamano obi, chik ne omakowa kaka jela, ne otwewa nyaka yie ofwenyre. biro, ok wan kendo e bwo rito mar chik.”(Jo-Galatia 3:22-25).

“To un, ka ne utho nikech richou kod bedo ma ok ogol lier e ringruoku, Nyasaye osemiyou ngima kaachiel kode, bang' weyonu richo duto, kendo oserucho ndiko ma ne ondiki gi lwedo ma ne ochung'nwa, ma ne opogore gi wan.”(Jo-Kolosai 2:13-14).

Hera kod ng'uono mar Nyasaye ne omiyo misango mar remo malong'o e Wuode. Tho mar Kristo noketo “singruok manyien”, ma ne omiyo ji duto ma winjo luong mar loko chunygi kendo winjo wach ne yudo weche mag wecho mag richo kod bedo thuolo kuom richo. (Som Jo-Hibrania 9:16-28).

“Ka adier uluwo chik mar ruoth ma yudore e Ndiko ma wacho ni, 'Her nyawadu kaka ihero in iwuon,' to utimo maber. To ka utimo richo, utimo richo, kendo chik biro ng'adoni bura kaka joketho chik. nek.' Ka ok itim akwede to inego ng'ato, koro isebedo ng'at ma ketho chik, wuoth kendo itim kaka jogo ma biro ng'adnegi bura kaluwore gi chik ma chiwo thuolo, nikech bura ma onge ng'uono ibiro nyis ng'ato ang'ata ma ok onyiso ng'uono loyo bura!”(Yakobo 2:8-13).

Giko mar paro ma ji ogolo e wi “Singruok”

Bang' gologi e bwo misumbni mag Misri kendo yudo piny ma ne opong' gi chak kod njugu, Israel ne locho gi jodongo ma Nyasaye noyiero. To Jo-Israel ne dwaro bedo kaka pinje duto ma ne ni machiegni kodgi. Ne gidagi Nyasaye kendo ne gidwaro ruoth. Omiyo, Nyasaye nomiyogi ruoth; Saulo. Ne otelo kaluwore gi gima oganda dwaro – locho kaluwore gi paro – kar bedo kaka jatich ma winjo wach Nyasaye. Kuom mano, Samuel, kaluwore gi chik mar Nyasaye, nowiro Daudi kaka ruoth, ng'at ma ne dhi winjo wachne. Kinde mang'eny, Daudi ne nyaka ring Saul nikech Saul ne luwo bang'e kaka ng'at ma ng'iyo gik moko kaka ng'at ma ng'iyo gik moko ma ne dwaro nego. Kata kamano, kata obedo ni ne otimo kamano, Daudi nodagi timo gimoro amora ma ne dhi ketho ng'at ma Nyasaye noyiero.

Bang' tho mar Saul, Daudi nobedo ruoth. Nyasaye nowacho kama kuom Daudi: “Ayudo Daudi wuod Jese, ng'at ma chunya dwaro, obiro timo gik moko duto ma adwaro ni otim.’ Kuom dhoot mar ng'atni, Nyasaye osekelo Jawar Yesu ne Israel, kaka nosingo.” (Tich Joote 13:22-23).

E kinde moro, jolweny mag Daudi ne ni e kind dhok mag ng'at moro ma ne nigi mwandu mang'eny miluongo ni Nabal, kendo ka ne gin kuno, ne gitimone gi luor ka girito, ne ok gitimo ne jokwath mage marach kata kawo gimoro amora ma ne en mare. Bang'e Daudi ne ni machiegni, jolwenyene

ne nigi kech kendo ne gidwaro chiemo omiyo Daudi nokwayo kony, to Nabal, ma ne en ng'at ma ng'ur ma ne ong'ere ni en ng'at ma ng'ur, nodagi kwayo mar Daudi e yo mager kendo ma ok nyiso luor. Daudi ne obedo gi mirima ahinya, kendo ne en gi gombo mar nego, kata kamano, noloko chunye, kendo noweyo Nyasaye mondo otim bura mare.

To ok ni gik moko duto ne gin mag Nyasaye e ngima Daudi. Kar dhi e lweny gi jolweny mage, nodong' e ot. Kuondego, ne oneno dhako moro ma jaber, ma ne ogombo dhako, kendo nooro ng'atno mondo ochop mor mare mar nindruok, ma ne oketho singruok mar kenya mare - tim mar terruok. Ka ne opuonjore ni ne en gi ich kuome; Daudi nomiyo chik ni oneg chwore mondo oumo richo mare. Rach? Ee! Be nyalo moro Nyasaye? Ooyo! Daudi ne dwaro yudo mor mar ringruok kendo noyie gi temno. Ne owinjo masira mang'eny nikech richono. To ka ne Natan, jaote ma ne oa kuom Nyasaye, ochung'ne, noyie gi richo mare, noloko chunye kendo nokwayo mondo owene richone. Kata obedo ni ne owene richo, pod ne oyudo pek nikech timbene mag richo.

Paro mar Jandiko:Onge kiawa ni paro ma Daudi ne nigo ma wuok e chunye, ng'ur ma ne en-go, kod gombo mar yudo weche mag weche mag ng'uono mondo obed gi winjuok gi Nyasaye, e ma ne omiyo Nyasaye wacho ni "Ayudo Daudi wuod Jese, ng'at ma chal gi chunya, ma biro timo dwaro mara duto." (Tich Joote 13:22). Tiekoo Paro.

Paro mar Jandiko:Mae e chal mar ji duto e kindegi. Wan duto wasetimo richo, kendo dwarore ni wabed gi paro mowinjore kuom richo marwa mondo wabed gi winjuok maber gi Nyasaye. Tiekoo paro

Nyasaye nosingo Daudi ni achiel kuom nyithinde ne dhi bedo e kom mar loch mare nyaka chieng', ka owuoyo kuom Yesu, Kristo, ma pinyruodhe ok bi bedo gi giko. Ne en Kristo ma ne; ka onge richo, nowinjo Nyasaye chuth, kendo nochiwo ngimane gi chunye duto kaka misango mar ng'uono kuomwa, e yo ma kamano, ne ochopo singruok ma ne Nyasaye osingo ne Daudi kod Ibrahim.

Nyasaye ne wuoyo achiel kachiel gi Adam, Noa, Ibrahim, Isaka, kod Jakobo e kinde ma ji mang'eny luongo ni "Kinde mag Jodongo." E kinde ma ne ochung' ne piny Israel, Nyasaye ne wuoyo gi Musa, Joshua, kae to ne owuoyo gi jodongogi. Ka Samuel ne en jatend bura, oganda ne odagi telo mar Nyasaye kuom dwaro ruoth. E kinde loch mar ruodhi, Nyasaye ne ooro wachne kokalo kuom chwo ma waluongo ni "jonabi." Jonabi duto ne otero wach Nyasaye ne Nyithind Israel to ok gin duto ma ne otero wach ma ne okor kuom Mesia mabiro. E higini mang'eny mosekalo, weche mokalo 50 ma ne ondik, ma ne ondik gi jonabi mang'eny mopogore opogore, kendo wechego duto ne ochopo kare kuom Yesu.

Gik ma ne okor ma ne okor kod kaka ne gichopo e Singruok Manyien, ondiki piny kae.

Malaki 3:10. “Ritruok, aoro jaotena, kendo obiro loso yo e nyima, eka apoya nono Ruoth Nyasaye ma udwaro biro biro e Hekalu mare, en jaote mar singruok ma ugombo. Riekruek, obiro!” Ruoth Nyasaye mar Jolweny mag Polo owacho.”

Matayo 2:1-22. “Bang’ nyuol Yesu e Betlehem ma piny Judea e ndalo Ruoth Herode, joma riek ma ne oa Wuokchieng’ nobiro e Yerusalem kendo ne gipenjo ni, “Ruoth ma ne onyuol mar Jo-Yahudi ni kanye? Ne waneno sulwe mare e wuokchieng’, kendo wasebiro mondo walamre.”

Chakruok 49:10 “Oboke mar loch ok bi wuok kuom Juda, kata ng’wech mar ruoth ok bi wuok e kind tiende, nyaka chop osuru obi ire, kendo oganda biro winjo wachne.”

Luka 3:23 - 38 Oboke mar anyuola mar Yesu en luwo anyuola mare kokalo kuom Daudi nyaka nyaka Adam.

Yeremia 23:5 . “Ne, ndalo biro, Ruoth Nyasaye owacho, ma abiro loso ne Daudi ng’at ma kare, kendo obiro locho kaka ruoth kendo timo gik moko gi riek, kendo obiro timo bura makare kod tim makare e pinyno.”

Matayo 1:12. Mae en ndiko mar ngima Yesu Masiya, wuod Daudi, wuod Ibrahim.

Isaya 7:13-14 “To ne owacho niya, “To winjre, un jood Daudi! Be en gimatin ahinya mondo iol dhano, ka iol Nyasayena bende? Omiyo, Ruoth Nyasaye owuon biro miyou ranyisi. Neno, nyako ma pok okendo biro bedo gi ich kendo nyuolo wuoyi, kendo obiro luongo nyinge ni Imanuel (ma tiende en Nyasaye ni kodwa).”

Matayo 1:18 Koro nyuol mar Yesu Masia notimore e yo ma kamano. Ka min mare Maria ne otimo kenya gi Josef, kapok gidak kanyachiel, ne oyudre ni en gi ich kuom Roho Maler.

Luka 1:31-33 Bang’ higni mia achiel, malaika Gabriel nonyiso Maria ma ne pok okendo ni obiro yudo wuoyi kendo “obiro luongo nyinge ni Yesu. Obiro bedo maduong’ kendo ibiro luonge ni Wuod Jachien Maduong’ Mogik.

Mika 5:2. “To in, Betlehem Efrata, in matin ahinya mondo ibed e kind dho ut mag Juda, kuomi ibiro wuok ng’at ma biro bedo jatelo e piny Israel, ma wuok mare chalo chon, chakre kinde machon.”

Mathayo 2:1-6. “Bang’ nyuol Yesu e Betlehem ma piny Judea, e kinde Ruoth Herode... Ruoth Herode ...noluongo jodolo madongo duto mag oganda kod jopuonj mag chik, nopenjogi kama Masia ne dhi nyuole.

Zekaria 9:9 . “Imor ahinya, nyar Saion, goyo nduru matek, in nyar Yerusalem, ne ruoth mari biro iri, en ng’at makare kendo ma nigi warruok, en ng’at ma ng’won, kendo odhi ewi kana, nyathi kana, nyathi kana.”

Matayo 21:6-7 .“To jopuonjre nodhi, kendo ne gitimo kaka Yesu ne owachonegi, kendo ne gikelo kana kana kod nyathi kana, ne giketo lewnigi e wigi, kendo Yesu nobetgi.”

Isaya 53:5 .“To ne owang’ nikech richo magwa, ne owang’ nikech richo magwa, kum mar kuwe ne ni e wiye, kendo ne ochango kuom ret mage.”

Matayo 27:26“Eka ne ogonyo negi Baraba, to ne ogoye Yesu gi ligangla kendo omiye mondo ogoye e musalaba.”

Isaya 53:7 .“Ne otenne, kendo ne en gi pek, kata kamano ne ok oyawo dhoge, kaka nyarombo ma itero mondo onege, kendo kaka rombe ma ok oling’ e nyim jogo ma ng’adone yier, e kaka ne ok oyawo dhoge.”

Matayo 27:12-14“Ka jodolo madongo kod jodongo ne ng’ado bura kuom Yesu, ne ok odwoko gimoro. To Pilato nopenje ni, “Be ok iwinj weche mang’eny ma gidonjoni?” To Yesu ne ok odwoko kata matin, omiyo gavana ne obedo gi bwok ahinya.”

Isaya 53:9 .“Kendo ne giloso liel mare kaachiel gi joma richo kod jalony e tho mare, kata obedo ni ne ok otimo gimoro marach, kendo ne onge rieko e dhoge.”

Matayo 27:57-60“E odhiambono, ng’at moro ma nigi mwandu nobiro kowuok Arimatia, nyinge ne en Josef, kendo ne osebedo japuonjre mar Yesu. Ne odhi ir Pilato kendo okwaye ringre Yesu, to Pilato ne ogolo chik ni mondo otimne. ka obolo kidi maduong’ e dhoot mar liel, kendo owuok.”

1. Nyasaye nosingo Abram ni ji duto e piny biro yudo gueth kokalo kuome.
Adier ___ Miriambo ___
2. Nikech timbe ma ok beyo, Nyasaye .
 - a. ___ nogolo Adam gi Hawa e paradiso margi
 - b. ___ ne oketho ji duto mak mana Noa kod joode gi pi
 - c. ___ Ne oketho Sodom gi mach
 - d. ___ ne ok en tim marach
3. Tich ma luwore gi paro ma ne aparo kar luwore gi adier kelo pek mang’eny.
Adier ___ Miriambo ___
4. Singruok ma ne Nyasaye omiyo kokalo kuom Musa ne omiyo ng’ato owene richo .
Adier ___ Miriambo ___
5. Gik ma ne ondik e wi Mesia ne ok ochopo kare nyaka chieng’.
Adier ___ Miriambo ___

Sura mar 3.

Kristo – Singo mar Nyasaye.

Chakre Adam gi Hawa ne otimo richo, ma ne omiyo gipodho e winjruok malong’o ma ne gin-go gi Nyasaye, dhano osebedo ka dwaro loso winjruok gi Nyasaye. Ne dwarore ni ogol richo mage kendo ogolne ketho ma ne en-go. E kinde ma kare kendo kuom tich mar Roho Maler, Nyasaye nobedo ring’o mondo odak e kind dhano. Roho Maler notimo hono ma ne oyiene Maria bedo gi ich ma ok otimo tudruok mar nindruok gi ng’ato. Malaika Gabriel nolando Maria kendo bang’e malaika moro nolando Josef kaka Nyasaye ne dhi tiyo kodgi mondo okel Masia, ma Nyasaye owier, e piny mondo ores dhano kuom richogi. Gin ariyogi ne gin gi gombo mar bedo jotich Nyasaye ka ok ing’iyo kaka ji ne dhi timonegi kod wuodgi Yesu kata gima ne gidhi wacho kuomgi. Ne gidwaro mana winjo wach kendo tiyo kodgi gi Nyasaye.

“E chakruok, Wach ne nitie, kendo Wach ne ni kod Nyasaye, kendo Wach ne en Nyasaye. Ne en gi Nyasaye e chakruok. Kokalo kuome, gik moko duto ne ochwe, onge gimoro ma ne olosi ma onge en. E iye ne nitie ngima, kendo ngimano ne en ler mar dhano. Ne obiro kaka janeno kuom lerno, mondo kokalo kuome ji duto oyie. En owuon ne ok en ler; waseneno duong’ mare, duong’ mar Ng’at achiel kende, ma ne owuok kuom Wuoro, ma opong’ gi ng’uono kod adier.”(Yohana 1:1-10, 14)

Johana ne olando batiso mar loko chunyi kendo ne iwacho ni Jo-Juda duto ne biro ir Johana mondo obatisi. (batiso, wach mar dho Grik ma tiende en ng’ado pi). “To Jo-Farisai moko ma ne ooro ne openje ni, ‘To ang’o momiyo ibatiso ka ok in Kristo, kata Elia, kata Jaote?’ Johana nodwokogi ni, ‘An batiso gi pi, to ng’at ma ok ung’eyo ochung’ e kindwu, en ng’at ma biro bang’a, ma ok owinjore mondo agol ng’ut wuochne.”

“Yesu nowuok Galili kendo nobiro e Aora Jordan mondo Johana omiye batiso. To Johana notemo geng’e, kowacho ni, ‘An ema dwarore ni ibatisi, to bende ibiro ira?’ Yesu nodwoko ni, ‘We mondo obed kamano sani; en gima owinjore mondo watim kamano mondo wachop tim makare duto.’ To Johana ne oyie.” To bang’ ka Yesu osebatiso, nowuok e pi mapiyo, kendo polo ne oyabere, kendo ne oneno Roho mar Nyasaye ka olor kaka winyo, kendo ne obiro e wiye.(Matayo 3:13-17).

Wacho qwachi:Mano ne osingo gima Johana nowacho kapok Yesu obiro mondo obed batiso .“Ne, Nyarombo mar Nyasaye, ma golo richo mag piny!”

Bang’ batiso mare “Yesu, ma ne opong’ gi Roho Maler, ne otere gi Roho nyaka e gwenge ma onge ng’ato, kendo kuno kuom ndalo piero ang’wen ne otemo gi jachien. (Luka 4:1-2) Bang’e, Jachien notemo e gik moko duto mana kaka wan bende watemo:

- Dwaro mar chiemo – gombo mar ringruok, .
- Dwaro mar bedo gi teko – duong’ mar ngima, .

- Dwaro mar gik moko – gombo mar wang' ..

Yesu noromo gi pek kod tem ka tem ma ok oyie mondo owacho ni “ondik ni.” Bang’e, jachien nowuok mondo odhi e kinde ma ne owinjore moloyo.

Yesu nowuok e alwora ma ne otemoe kendo “ne odok Galili gi teko mar Roho, kendo wachne ne olandore e gwenge duto, ne opuonjo e utegi mag lamo, kendo ji duto ne pak, ne odhi Nazaret, kama ne odongoe, kendo e odiechieng’ Sabato, ne odonjo e od lamo mar Jo-Jaribu. Ne omiye Isaya, ka ne oyawo bugno, ne oyudo kama ondik ni:

‘Roho mar Ruoth Nyasaye ni e wiya, nikech osewira mondo aland wach maber ne jodhier. Oora mondo aland ni jogo ma otwe biro bedo thuolo, kendo mondo joma muofu oneno maber, kendo mondo agol jogo ma oten, kendo mondo aland higa mar ng’uono mar Ruoth Nyasaye.’

‘Kae to ne oting’o bugno, ne omiye jatichno kendo nobet piny. Wang’ ji duto ma ne ni e ot mar lamo ne ochung’ne, kendo ne ochako wachonegi ni, ‘Kawuono, Ndikoni ochopo kare e it ma uwinjo.’ Ji duto ne wuoyo maber kuome kendo ne giwuoro weche mabeyo ma ne owuok e dhoge. ‘Be ok en wuod Josef? ne gipenjo. ... (Ne odhi nyime wuoyo kodgi kendo) ji duto ma ne ni e sinagog ne owang’ ahinya ka ne giwinjo wachno. Ne giwuok, ne gigoye oko mar taon, kendo ne gitere nyaka e wi got ma ne ogeree taonno, mondo gibolo piny e wi got. To ne owuotho e kind oganda kendo nodhi nyime gi wuodhe.’(Luka 4:14-22, 29-30).

Bang’ wuoyo matin gi dhako ma Ja-Samaria ma ne obiro ng’ado pi e bur mar Jakobo, dhakono nowacho ne Yesu ni, “Ang’eyo ni Masia” (ma iluongo ni Kristo) “biro. Kae Yesu nowacho ni, “An ma awuoyo kodi e ma an.”(Johana 4:7-26).

E kinde mowinjore, Yesu ne dhi chako nyiso ji duto ni En Nyasaye mane obiro e piny mondo odak e kind dhano ka obedo misango malong’o mar richo mag dhano. Ne otimo kamano kuom ngima malong’o ma ne odakgo, kod hono ma ne otimo e wang’ ji mang’eny e nyim oganda maduong’.

Yesu ne ok yudo puonj moro amora ma ne omiye e skul mag jo-Rabi. Kata kamano, ji ne ong’eyo ni ne owuoyo gi teko, to ok kaka jotelo mamoko mag dini; jo-Rabi, jodolo, Jo-Farisai, kod Jondiko. Kuom “joma osomo” gi, Yesu ne ochung’ motegno ahinya e weche ma ne owacho ka oluongogi ni jowuoro, kendo jotelo ma muofu nikech chunygi, parogi, kod timbegi, ne gin joma nigi nyadhi ahinya, ma nigi nyadhi, ma nigi nyadhi, ma nigi ich wang’, kendo ma ne oyie weyo gimoro amora mondo girit kargi e kind oganda. Ne giwacho kata ni Jachien ema ne otimo gik mathoth ma ne otimo moloyo miyo Nyasaye duong’.

Chieng’ moro Ne ochung’ ne wuoth mar liel mondo okel nyathi achiel kende mar dhako ma chi liel e ngima. Ne ochango joma ne osebedo muofu kata joma ng’ol e ngimagi duto, ma ji duto ma ne ni e taonno nong’eyo. Mogik, nodhi e liel moro, oyawo burno, kendo nodwoko ngima ringre

ng'at ma ne osebedo ka ng'ich. Wechego duto kod hono duto ne nyiso ji ma ne nigi adier kendo ma ne nigi chuny mar adier ni Yesu ne en Wuod Nyasaye. Ne giyie.

“Gima ne nitie chakruok, Kristo, ma ne wawinjo, ma ne waneno gi wang’wa, ma ne waneno gi lwetewa, ma walando kuom Wach ngima.(1 Johana 1:1-2).

En kuom Kristo ema wabedogo gi winjruok gi Nyasaye .nikech “Yesu nodwoko ni, ‘An e yo, adier, kod ngima, onge ng’at ma biro ir Wuoro mak mana kokalo kuoma.” (Johana 14:6).

Omiyo, nyaka Kristo obed Wach Maber.

Kapok wach mar “Wach Maber” ochopo e piny, ne dwarore ni otim ng’uono mar richo. Yesu ma ne odak e ngima ma ne ongee richo, ne dhi chiwo ngimane gi chunye kaka “chiwruok mar remo” ne dwarore. Kuom mano, Wach Maber mar Yesu miyo dhano yiero mar yie kata kwedo gik ma Nyasaye chiwo mar weche mag wecho kod warruok.

“Ka ne otieko lamo, Yesu nowuok gi jopuonjrene, kendo nokalo e got mar Kidron, e bath got machielo ne nitie puoth olive, kendo en kaachiel gi jopuonjrene ne odonjo e puodhono. jodolo madongo kod Jo-Farisai ne oting’o taya mag taya kod gik lweny, kendo Yesu nong’eyo gik moko duto ma ne dhi timorene, kendo nowuok oko kendo nopenjogi ni, ‘Udwaro ng’ano?’ Ne gidwoko ni, ‘An e ma ne en jadolo. puonjo. ‘Asewuoyo e wang’ ji duto,’ Yesu nodwoko ni, ‘Kinde duto ne apuonjo e udi mag lamo kata e hekalu, kama ne ok awacho gimoro e mbui? Ka Yesu nowacho kamano, achiel kuom jotend migao ma ne ni machiegni nogoye e wang’e, kowacho ni, ‘Be en yo ma idwokogo jadolo maduong’?’ ne okwayo ni, ‘Ka ne awacho wach marach, nyis neno mowinjore kuom gima ne otimore marach, ang’o momiyu ugoya?’ Kae Ana nooro Yesu, ka pod otwe, ir jadolo maduong’ Kayafa ... Kae to Pilato nodok e od ruoth, noluongo Yesu kendo nopenje ni, ‘Be in ruoth mar Jo-Yahudi?’ ... ‘Be mano en paro mari iwuon’ Yesu nopenjo, ‘koso jomoko nowuoyo kodi kuoma?’ ‘Be an Ja-Yahudi?’ Pilato nodwoko ni, ‘Ne gin ogandau kod jodolo madongo ma ne omiyi e lweta?’ Ang’o ma ne otimo? Yesu nowacho kama, ‘Ka en pinyruodha, dine jotichna kedo mondo kik Jo-Yahudi omake. ‘To in ruoth, to!’ ne owacho Pilato. Yesu nodwoko ni, ‘Iwacho adier ni an ruoth.(Johana 18:1-5, 12-13, 19-24, 28, 33-37).

Pilato nowuok oko kendo ir Jo-Yahudi, mowachonegi niya, “Onge ketho ma ayudo kuome. ... Be udwaro ni agol ruoth Jo-Yahudi? ... Eka Pilato noting’o Yesu kendo nomiyo ogoye gi ligangla, jolwenygo noloso osimbo mar kuthe kendo giketo e wiye.” (Johana 18:38-19:2).

Paro mar Jandiko:Ne itimo ikruok mar goyo (goyo) e kinde ma ne ogolo lewni mag Jalno ma ne otwe kendo otweyo lwetene e wi ng’injo ma ne ni e wi wiye. En gima kiawa ni Jo-Rumi ne dhi timo temo moro amora mar luwo chik mar Jo-Yahudi e wachni, to Jo-Yahudi ne nigi chik machon ma ne otamre ng’ado ng’ato ng’wech mokalo piero ang’wen. Tieko Paro.

“E gikone, Pilato ne omiyi mondo ogoye e musalaba. Omiyo, jolweny ne oting’o musalaba mare owuon, kendo odhi oko mar ng’ut ng’ato (ma e dho Aram iluongo ni Golgota). sono: YESU MAR

NAZARET, RUOTH MAR JO-YAHUDI. Thieth mang'eny kuom Jo-Yahudi nosomo ranyisi ni, nikech kama ne ogoyee Yesu e musalaba ne ni machiegni gi taon, kendo ranyisino ne ondik e dho-Aram, dho-Latin, kod dho-Grik. mar Jo-Yahudi. 'Pilato nodwoko ni, 'Gima andiko, andiko.'" (Johana 19:16-22).

"Chakre saa auchiel nyaka saa auchiel, mudho ne oumo piny duto, kendo kaka saa auchiel, Yesu noluongo gi dwol maduong' niya, 'Eloi, Eloi, lama sabaktani? - ma tiende en ni, 'Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyo iweya?' ... Ka Yesu osegoyo nduru kendo gi dwol maduong', noweyo roho mare. E sechego, ng'ut hekalu ne oyieng'ore kendo kite ne opogore kendo ringre ji mang'eny ma ne osetho ne ochier kendo ne gichier. kendo ne oneno ji mang'eny ka jatend-jolwenjno kod jogo ma ne ochung' kode ne oneno yiengni piny kod gik moko duto ma ne otimore, ne giluro ahinya, kendo ne giwacho ni, 'Adier, en Wuod Nyasaye!'" (Matayo 27:45-46, 50-54).

Paro mar Jandiko: Johana medo wacho kama: "Bang'e, ka ong'eyo ni gik moko duto oserumo, kendo mondo Ndiko ochop, Yesu nowacho niya, 'An gi riyo kaachiel.' Ne nitie ng'injo mar divai ma ne oting'o divai, omiyo ne giketo spunjno e iye, kendo ne giketo spunjno e wi yien mar hisop, kendo ne giting'o spunjno nyaka e dhok mar Yesu, kendo bang' ka osetieko madho divai, Yesu nowacho niya, 'Oserumo.' Ka osewacho kamano, noting'o wiye piny kendo noweyo roho mare." (Johana 19:28-30). Tieko Paro.

Paro mar Jandiko:: Oboke ma ne opogo Kamaler gi Kamaler Mogik --kama Nyasaye ne nitie kapok oter Babilon-- ne owang' kowuok malo nyaka piny ma miyo Ja-Yahudi ka Ja-Yahudi neno kendo yudo yo mar donjo e Kamaler Mogik. En gima duong' ni ng'injono ne owang' kowuok e wigi ma nyiso ni ok otim gi dhano. Tieko Paro.

. Paro mar Jandiko: "To sani kuom Kristo Yesu, un duto ma ok gin Jo-Yahudi, ma ne un mabor chon, usechopo machiegni kokalo kuom remb Kristo. Nikech en owuon e kuwe marwa, mane omiyo ji ariyogo obedo achiel kendo oketho ohinga mapogo sigu, kuom ketho e ringrene chik kaachiel gi chike kod chike mage." (Jo-Efeso 2:13-15). Tieko paro

"Nikech Jo-Yahudi ne ok dwar ni ringre ji odong' e wi yath e kinde Sabato, ne gikwayo Pilato mondo otur tiendegi kendo ogol ringregi piny. legs. To kar mano, achiel kuom jolwenygo ne ogoyo bath Yesu gi ligangla, kendo ne okelo remo ma ng'ato ng'ado apoya nono. ng'ato otur, kendo kaka ndiko machielo wacho ni, 'Gibiro ng'iyo ng'at ma ne gigoyo.'" (Johana 19:31-37).

"Bang'e, Josef ma ja Arimatia nokwayo Pilato mondo omiye ringre Yesu. To Josef ne en japuonjre mar Yesu, to e yo ma ok ong'ere nikech ne oluor Jo-Yahudi. Ka gikawo ringre Yesu, gin ariyogo ne giketo gik ma ng'we ng'ar, gi lewni ma ng'we ng'ar. mabor." (Johana 19:38-42; Matayo 27:60).

"Ka Sabato orumo, Maria Magdalena, Maria min Jakobo, kod Salome nonyiewo gik ma ng'we ng'ar mondo gidhi wiro ringre Yesu. E odiechieng' mokwongo mar juma, bang' ka chieng' owuok, ne gidhi e bur, kendo ne gipenjore niya, 'Ng'ano ma biro ng'ado kidi ma ne oumo liel?' To ka ne

giting’o wang’gi malo, ne gineno ni kidino, ma ne en maduong’ ahinya, ne osegol oko. ne gikete, udhi nyis jopuonjrene kod Petro ni, ‘Obiro dhi motelou e piny Galili, kaka nonyisou.’ Ka gin gi ng’ich kendo giwuoro, mon-go ne owuok oko kendo ne giwuok e bur, ne ok giwacho gimoro ne ng’ato, nikech ne giluro.”(Mako 16:1-8)

Paro mar Jandiko:Matayo nowacho ni ne nitie yiengni piny matek, nikech malaika mar Ruoth nowuok e polo kendo, ka dhi e bur, nobolo kidino piny kendo nobet e wiye. (Matayo 28:3). Tieko Paro.

“To Maria ne ochung’ oko mar bur ka ywak. Ka ne ywak, noguro piny mondo one e bur, kendo ne oneno malaike ariyo ma ne orwako lewni marachar, ka obet kama ringre Yesu ne nitie, achiel e wiye, to machielo e tiende. Owacho kama: ‘Gisekawo Ruodha, kendo ok ang’eyo kama giketoe.’ Ka ne owinjo wachno, nolokore kendo ne oneno Yesu ka ochung’ kanyo, to ne ok ong’eyo ni en Yesu, ‘Miyoy, ang’o momiyoy iywak?’ Ka ne oparo ni en japur, nowacho niya, ‘Jaduong’, ka iseting’e, nyisa kama iketee, kendo abiro yudo.’ Yesu nowachone ni, “Maria.” Ne olokore irene kendo ogoyo koko e dho Aram niya, ‘Rabuni!’ tiende en Japuonj). Yesu nowacho ni, ‘Kik umakna, nikech pok aduogo ir Wuoro. Maria Magdalena nodhi ir jopuonjrene kendo nonyisogi ni: ‘Aseneno Ruoth!’ Kendo ne owachonegi ni ne owachone wechegi.”(Johana 20:11-18).

“E otieno mar odiechieng’ mokwongo mar jumano, ka jopuonjre ne ochokore kanyachiel, kendo dhoudi ne olor nikech luoro mar Jo-Yahudi, Yesu nobiro kendo ochung’ e kindgi mowachonegi niya, ‘Kue obed kodu!’ Bang’ wacho kamano, nonyisogi lwete kod bathe, kendo Yesu ne omor ahinya ka ne gineno Ruoth. Kae to bang’e, ne oumogi, kowacho ni, ‘Ka uweyo ne ng’ato richo mage, to ok uwe negi richogi.”(Johana 20:19-23).

Kristo, “Wuod Nyasaye Machiegni” (Mathayo 16:15, 16) nowacho ne jopuonjre mage ni obiro loso grup mar “ji ma oluong” (kanisa) ma Nyasaye biro keto e Pinyruoth ma biro biro gi teko e kinde mar ngima mar jomoko ma sani.

Ne owacho maber ahinya kuom kinde ma Pinyruodhe ne dhi biroe ka “ne owachonegi ni, ‘Awachonu adier, moko kuom jogo ma ochung’ kae ok bi ng’iyo tho kapok gineno pinyruodh Nyasaye biro gi teko.” (Marko 9:1).

Paro mar Jandiko:Omiyo, waneno ni Kristo ne dhi bedo ka ochung’ ne kanisa mare e kinde ma moko kuom jowinjone pod ngima. Tieko Paro.

Bang’ kinde matin bang’ ka Yesu osenyiso Juda ni obiro ng’iewo, nowacho ni, “Un jogo mane ochung’ koda e tembena, kendo amiyoy pinyruoth, mana kaka Wuora nomiyowa pinyruodh, mondo ucham kendo ubed e mesa mara e pinyruodha, kendo ubed e kombe mag loch, ung’ado bura ne dho ut apar gi ariyo mag Israel” (Luka.3-2).

Wacho qwachi:Jomoko oyie ni joote ne oketi e kanisa mar Kristo e kindeno kaka ne oketogi Pinyruodhe.

Kaka ne oikre mar dok ir Nyasaye, Wuoro, "Yesu nobiro irgi mowacho ni, 'Loch duto e polo kod piny osewiwa. Omiyo, dhiuru kendo utim jopuonjre duto mag pinje duto, ubatisogi e nying Wuoro kod Wuowi kod Roho Maler, kendo upuonjgi gik moko duto ma un-go. kinde duto, nyaka giko mar piny.'"(Matayo 28:18-20).

"Ne owachonegi ni, 'Dhiuru e piny duto, uler wach maber ne chuech duto, ng'at ma oyie kendo obatise biro yudo warruok, to ng'at ma ok oyie ibiro ng'adne bura.'"(Miko 16:15-17).

"E bugna machon, Teofilo, ne andiko kuom gik moko duto ma Yesu nochako timo kendo puonjo nyaka chieng' ma ne oting'e e polo, bang' chiwo chike kokalo kuom Roho Maler ne joote ma ne oyiero. mar Nyasaye. Omiyo, ka ne giromo kanyachiel, ne gipenje ni, 'Ruoth, bende e kindeni ibiro duoko pinyruoth ne Israel?'"

"Ne owachonegi niya: 'Ok en tich mar ng'eyo seche kata ndalo ma Wuoro oseketo gi tekone owuon, to ubiro yudo teko ka Roho Maler obiro kuomu, kendo ubiro bedo joneno e Yerusalem, e Judea duto, kod Samaria, nyaka giko mar piny.' Bang' wacho wechego, ne oting'o malo e wang'gi, kendo boche ne oumo wang'gi."

"Ka ne gineno polo ka odhi, to apoya nono chwo ariyo ma orwako lewni rachar ne ochung' machiegni kodgi, ne giwacho ni, 'Jo Galili, ang'o momiyo uchung' kae ka uneno polo? Bang'e ne gidwogo Yerusalem ka giwuok e Got miluongo ni Sabato, ne gidhi e ot ma ne gidak e iye. kinde duto e lamo, kaachiel gi mon kod Maria min Yesu, kod owete.'"(Tich Joote 1:1-14).

Paro mar Jandiko:En e okang' mokwongo bang' richo mar Adam gi Hawa, machiegni ni dhano ne dhi bedo gi yo ma oyawore negi mondo giyud winjruok gi Nyasaye. Tieko Paro.

Kata obedo ni en e Muma ma Yesu fwenyre, nitie gik mathoth ma ok ni e Muma ma nyiso ni Yesu en ng'at ma ne odak chon, mana kaka Muma nyiso. Oboke mag oko ma jondiko machon mag weche machon nondikogo nyiso adier kuom gik ma Muma wacho kuome kendo gin weche ma Edward C. Wharton nondiko e buge ma wacho ni "Kiristo: Gima Maler Maler ewi Gik Motudore."

Thallus, jandik weche machon mane onyuol e piny Samaria mane odak kendo ne otiyo e boma mar Rum chiegni higa mar 52 AD, ne owach gi Julius Africanus, Jakristo mane ondiko weche mag ndalo e giko mar senchari mar ariyo. "Thallus, e bug mar adek mar weche machon mage, lero ni mudhoni en ng'ado mar chieng'. Teko mar weche ma ne owacho kuom Thallus en ni ne ong'ere kendo ne oloso kuomgi e taon mar Ruoth nyaka e diere higni mag 100 mokwongo. Nyaka bed ni adier mar goyo Yesu e musalaba ne ong'ere maber ahinya e kindeno, nyaka chop kama joma ne ok oyie kaka Talus ne paro ni dwarore ni oler wach mar mudho kaka gima timore e piny. ... Gima kelo ywak en ni, teko ma Thallus notimo oselokore obedo yo maduong' mar nyiso adier mag

weche machon kuom Yesu kendo kuom geno mar weche ma Marko nondiko kuom mudho ma ne nitie e kinde ma ne othoe ma wacho ni “E saa mar auchiel mudho ne oumo piny duto nyaka saa mar auchiel.” (Mako 15:33).

Bar mar Mara-Serapion

Oboke moro ma ni e Od Keno mar piny Ingesa nigi weche ma ne ondik e oboke ma Ja-Siria moro miluongo ni Mara Bar-Serapion nooro ne wuode, ma ne owacho ni, ka owuoyo kuom Yesu, bende Ruoth mariekno ne ok otho kuom gik mabeyo; ne odak e puonj ma ne omiye.

Kornelio Tasito

Jandiko moro ma ne odak e piny Rumi ma ne odak chakre higa mar 50 nyaka 100 bang’ Kristo, nondiko wach mar mach ma Nero nowang’o. “Kuom mano, mondo ogol ripotno, Nero noketo kethono kendo noketo kum marach ahinya ne oganda ma ne osingo nikech gik ma ne gitimo ma ok ber, ma ji ne luongo ni Jokristo.

Plinius Sekundas

Gavana moro ma Rumi e higa mar 112 bang’e, nondiko ne Ruoth Trajan ni: “Ne gin (Jokristo) ne gin gi tim mar romo e odiechieng’ moro moketi kapok piny orumo, ka ne giwero wende mag lamo ne Kristo kaka Nyasaye kendo ne gisingore giwegi gi sing’ai mapek ni ok gibi timo tim moro amora marach... bang’e ne en timgi mar pogo kendo, kit ma kawaida.”

Seutonius

Jalony moro ma ne ng’iyo weche kendo ma ne tiyo e od bura mar Od Ruoth e kinde loch mar Hadrian, nondiko buge ma romo higa mar 120 bang’ Kristo. “Kaka Jo-Yahudi ne timo ywak kinde ka kinde nikech ng’uono mar Kresto, Klaudio gologi oko mar Rumi .

Josephus ne en jandik weche machon ma ne en Jo-Rumi ma ne gin Jo-Yahudi e higni mag 100 mokwongo ma ne onyuol e Yerusalem—ma ne en achiel kuom piny Juda ma Rumi—e higa mar 33 bang’ Kristo. "To e kindeno ne ochung' Yesu, ng'at mariek, ka adier wabiro luonge ni ng'at; nikech ne en jatim gik ma kelo mijing'o, japuonj mar dhano ma rwako adier gi mor. Ne oloyo Jo-Yahudi mang'eny kendo bende Jo-Grik mang'eny. Ng'atno ne en Masia. ok oling' nikech ne onenogi e odiechieng' mar adek ka en mangima kendo, kaka jonabi ne owachochon kendo owacho gik mamoko mathoth ma kelo mijing'o kuome, kendo kata sani, oganda ma Jokristo ma ne omiye nyinge kamano pok otho.

Wach maluwogi ma F. F. Bruce owacho nyiso wachno e yo maler ahinya. "Gimoro amora ma inyalo paro kuom neno mowuok kuom jondiko machon ma Jo-Yahudi kod Jo-Jentail...onyiso, kuom jogo ma ok oyie neno mar ndiko mag Jokristo, kido mar Yesu owuon. Kristo en gima en adier (ma nenore owuon) ne jandik weche machon ma ok ochung' ne ng'ato ang'ata kaka weche

machon mag Julius Caesar ok gin jondiko mag weche machon ma lando weche mag 'Kristo-miriambo'."

Kar tieko

Yesu ma ja Nazaret ne en Jalno ma ne oketo Nyasaye e piny. Bang' luwo tembe ma ne omiye gi Satan, malaika ma ne odagi, Yesu nochako lando wachne mar wecho mag weche kod warruok. Bang' chiwruok mar Yesu mar ng'uono (goyo e wi yath), chier mare, kod dhi e polo, wachne mar winjruok ne ochako landore kendo chiwo ne dhano duto. Ng'ato ka ng'ato ma keto yie, geno, kod winjo mare kuome, oloso winjruok gi Jachuech mare kendo okete e ringruok mar Kristo, kanisa mare.

1. Ka ne Yesu obatisi (odonjo e pi) gi Johana .
 - a. ___ Polo ne oyabere.
 - b. ___ Roho mar Nyasaye nobiro piny kuome.
 - c. ___ Dwol moro nowacho niya, "mae en Wuoda ma ahero, ma amorgo ahinya."
 - d. ___ Gik moko duto ma malo
 - e. ___ Onge gima ne otimore, ne oyudo mana pi

2. Jachien notemo Yesu kuom gombo mare mar .
 - a. ___ Chiemo
 - b. ___ Teko
 - c. ___ Gik mag ringruok

3. Yesu nonyiso dhako ma Ja-Samaria ni En Masia .
Adier ___ Miriambo ___

4. En kuom Kristo ma dhano yudoe winjruok gi Nyasaye.
Adier ___ Miriambo ___

5. Ang'o ma ne otimore e kinde ma ne omaki kendo ng'adone bura?
 - a. ___ penjo kuom puonj mage
 - b. ___ ne ogoye e wang'e
 - c. ___ ne oter ne Pilato mondo otimne bura
 - d. ___ oyudre ni onge ketho
 - e. ___ ogoye
 - f. ___ ne oketo osimbo mar kuthe e wiye
 - g. ___ ne olando gi Pilato ni "Ruoth ka Jo-Yahudi"
 - h. ___ Gik moko duto ma malo

